

Медиа этикасының негізгі принциптер: Журналистің кәсіби жауапкершілігі

ЖАРИЯЛАНДЫ 15.05.2025	ТІРЕК СӨЗДЕР basic principles, fairness and honesty, information, media ethics, moral and ethical requirements, objective truth delivery, professional responsibility, ақпарат, әділдік пен адалдық, кәсіби жауапкершілік, медиа этика, моральдық-этикалық талаптар, негізгі принциптер, шындықты объективті түрде жеткізу	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/179387/
---------------------------------	--	---

Даутбек Айдын Ғалымжанқызы

Ғылыми жетекшісі: **Қаршығаева Айнұр Аралбекқызы**

«Тұран» университеті, Қазақстан, Алматы қ.

Аңдатпа. Бұл мақалада медиа этикасының негізгі принциптері мен журналистің кәсіби жауапкершілігі қарастырылады. Журналистің қоғамдық жауапкершілігі, шындықты объективті түрде жеткізуі, жеке тұлғаның құқығын қорғауы және ақпараттың сенімділігі басты назарға алынады. Журналистің кәсіби жауапкершілігі оның тек заңды нормаларды ғана емес, моральдық-этикалық талаптарды да сақтауын қамтиды. Бұл принциптер қоғамда сенімді ақпарат көзін қалыптастыру үшін маңызды рөл атқарады. Журналист өз қызметінде әділдік пен адалдықты сақтай отырып, ақпараттық қауіпсіздікке үлес қосуы тиіс. Осылайша, медиа этикасының негізгі қағидаттары талқыланады, олардың қазіргі жағдайдағы маңызы мен өзектілігі зерттеледі.

Түйін сөздер: медиа этика, негізгі принциптер, кәсіби жауапкершілік, шындықты объективті түрде жеткізу, моральдық-этикалық талаптар, ақпарат, әділдік пен адалдық.

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ МЕДИНОЙ ЭТИКИ:

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ

ЖУРНАЛИСТА

Аннотация. В данной статье рассматриваются основные принципы медиаэтики и профессиональная ответственность журналиста. Обращается внимание на общественную ответственность журналиста, его обязанность объективно передавать

правду, защищать права личности и обеспечивать надежность информации. Профессиональная ответственность журналиста включает не только соблюдение юридических норм, но и морально-этических требований. Эти принципы играют важную роль в формировании надежных источников информации в обществе. Журналист должен соблюдать справедливость и честность в своей деятельности, вносить вклад в информационную безопасность. Таким образом, основные принципы медиаэтики обсуждаются, исследуются их актуальность и значимость в современном контексте.

Ключевые слова: медиа этика, основные принципы, профессиональная ответственность, объективная передача правды, морально-этические требования, информация, справедливость и честность.

FUNDAMENTAL PRINCIPLES OF MEDIA ETHICS:

PROFESSIONAL RESPONSIBILITY OF A JOURNALIST

Annotation. This article discusses the main principles of media ethics and the professional responsibility of a journalist. It addresses aspects such as the journalist's social responsibility, the obligation to convey the truth objectively, protecting individual rights, and ensuring the reliability of information. A journalist's professional responsibility involves not only adhering to legal norms but also to moral and ethical standards. These principles play an important role in creating reliable sources of information in society. A journalist must maintain fairness and honesty, as well as contribute to information security. Thus, the main principles of media ethics are discussed, along with their relevance and significance in the contemporary context.

Keywords: media ethics, basic principles, professional responsibility, objective truth delivery, moral and ethical requirements, information, fairness and honesty.

Кіріспе.

Журналист үлгі алуға болатын кең әрі терең білімді, қайратты, ашық мінезді, тума талантты, жазуға өнеріне деген ерекше махаббаты болуы қажет. Осы қағидаттар арқылы журналистің өміріндегі ұстанымы мен түсінігі, моральдық-этикалық тәлім-тәрбиесінің дәрежесі көрінеді.

Этика — бұл адамның дұрыс пен бұрыс әрекеттерін, моральдық нормалар мен құндылықтарды зерттейтін философиялық ғылым саласы. Ол адамдардың қоғамда бір-бірімен қарым-қатынастарында қандай әрекеттер мен шешімдер моральдық тұрғыдан дұрыс екенін айқындайды. Этикалық қағидалар әртүрлі мәдениеттерде, діндерде және қоғамдық жүйелерде түрліше болуы мүмкін.

Журналистика – қоғамдағы маңызды мәселелерді көтеріп, ақпарат таратуда шешуші рөл атқаратын сала. Журналистің жұмысы тек ақпарат жеткізіп қана қоймай, сонымен қатар қоғамды тәрбие ету, оның этикалық нормалары мен моральдық құндылықтарын қалыптастыруда да ерекше орын алады. Осы орайда медиа этикасы мен журналистің

кәсіби жауапкершілігі маңызды рөл атқарады.

Журналистикадағы этикалық принциптер мен кәсіби жауапкершілік ұғымдары тек қана журналистердің әрекеттерін ғана емес, сонымен қатар қоғамға әсерін де анықтайды. Әрбір журналист өз жұмысына жауапкершілікпен қарауы тиіс, өйткені оның жариялаған материалдары адамдардың өміріне, көзқарастарына және қоғамдық пікірге әсер етеді. Журналистер қоғамның пікірін қалыптастырады, ақпараттың шынайылығы мен объективтілігін қамтамасыз етеді және көпшілікке маңызды мәселелерді ұсынуда маңызды рөл атқарады.

Журналистің кәсіби жауапкершілігі дегеніміз – оның қоғам алдындағы моральдық және құқықтық міндеттемелерін орындауы, ақпаратты дәл және объективті түрде ұсынуы, арандатушылық пен жалған ақпарат таратуға жол бермеуі. Бұл тек кәсіби жұмыс барысында ғана емес, сонымен қатар жеке өмірінде де этикалық нормаларды сақтауды талап етеді. Журналистің жұмысындағы кез келген қате немесе этикалық бұзушылық қоғамға үлкен зардаптар әкелуі мүмкін, себебі ол адамдардың сеніміне нұқсан келтіріп, ақпараттың нақтылығы мен сапасына күмән туғызуы мүмкін.

Медиа этикасының принциптері, сондай-ақ журналистің кәсіби жауапкершілігі адам құқықтарын құрметтеу, объективтілік, бейтараптық, заңды және моральдық нормаларды сақтау сияқты негізгі ережелерді қамтиды. Журналистің әрекеттері қоғамда дұрыс және терең пікір қалыптастыруға, сонымен қатар оқырмандардың сенімін сақтауға бағытталуы тиіс. Сондықтан журналистика саласындағы этикалық стандарттарды сақтау тек кәсіби деңгейде ғана емес, әлеуметтік жауапкершілік тұрғысынан да аса маңызды.

Журналистер ақпаратты деректерге негізделіп, сенімді көздерден алу арқылы, қоғамдық мүдде үшін жұмыс істеуі тиіс. Этикалық нормалар мен кәсіби жауапкершілікті ұстану – журналистің беделін қалыптастырудың негізгі кілті. Әрбір жарияланған материал қоғамда маңызды рөл атқаратындықтан, оның салдары мен әсерін дұрыс бағалау журналистің басты міндеттерінің бірі болып табылады.

Бұл зерттеу жұмысы журналистің кәсіби жауапкершілігін, оның медиа этикасымен байланысын және осы саланың негізгі принциптерін талдауға арналады. Журналистикадағы этикалық проблемалар мен жауапкершілік мәселелері қоғам үшін маңызды болып табылатындықтан, олардың кәсіби шеберлігі мен адалдығы жайлы ойлану қажет.

Негізгі бөлім.

Журналистика қоғамдағы ақпараттық қажеттіліктерді қанағаттандырып, маңызды мәліметтерді тарататын кәсіби сала ретінде үлкен жауапкершілікке ие. Ақпаратты дұрыс және шынайы ұсыну, қоғамдық мүддені қорғау және этикалық нормаларды

сақтау — журналистің негізгі міндеті. Осы тұрғыдан алғанда, медиа этикасы мен журналистің кәсіби жауапкершілігі өте маңызды болып табылады. Бұл түсініктер журналистиканың моральдық және кәсіби негіздерін айқындайды, қоғамның ақпаратты қабылдауына, сенімділік пен объективтілікке ықпал етеді. Журналистің кәсіби жауапкершілігі — оның қоғамдық өмірде атқаратын маңызды рөлін көрсетеді. Ақпараттың дәлдігі мен объективтілігі, жеке тұлғалардың құқықтарын қорғау, қоғамдық пікірге деген құрмет — журналистің басты міндеттері. Журналист қоғамның көзі болып табылып, ақпарат арқылы оның дамуына, әлеуметтік мәселелерді шешуге үлес қосады. Осы себепті, журналистің кәсіби жауапкершілігі мен медиа этикасы — қоғамның дұрыс ақпарат алуын қамтамасыз ететін маңызды құрал. Журналистің кәсіби жауапкершілігі ақпаратты тарату кезінде моральдық және этикалық қағидаларды сақтауды талап етеді. Ол өз материалдарында тек шынайы, толық және объективті ақпарат ұсынуы тиіс. Бұл процесс қоғамның маңызды мәселелерін дұрыс түсінуге және шешуге мүмкіндік береді.

Журналист тек ақпарат жеткізуші ғана емес, ол қоғамдағы әділеттілікті қамтамасыз ететін тұлға да болып табылады. Журналистиканың негізгі принциптері журналистің қоғам алдындағы жауапкершілігін айқындайды. Объективтілік, шынайылық, жеке өмірді қорғау, бейтараптық, әділдік және жауапкершілік — журналистің кәсіби қызметінде сақтауы тиіс маңызды моральдық нормалар. Бұл принциптер журналистің ақпараттық манипуляцияларға жол бермеуін, қоғамдық сенімділікті сақтауын және азаматтардың құқықтарын қорғауын қамтамасыз етеді. Журналистің ең басты кәсіби жауапкершілігі — ақпараттың шынайылығын және объективтілігін сақтау. Ақпарат біржақты немесе бұрмаланып берілмей, барлық тараптардың пікірлері мен дәлелдерін қамтуы тиіс. Бұл принцип бұзылған жағдайда қоғамда сенімсіздік туындап, журналистиканың беделі төмендейді.

Журналистің ақпаратты дұрыс әрі толық беруі маңызды, өйткені тек шынайы ақпарат арқылы ғана қоғам дұрыс шешімдер қабылдай алады. Журналистің кәсіби жауапкершілігі сонымен қатар жеке тұлғалардың құқықтарын құрметтеуді де қамтиды. Жеке өмірді қорғау — журналистикадағы тағы бір маңызды аспект. Ақпарат таратылғанда, адам құқықтарына нұқсан келтірмеу, жеке тұлғалардың қадір-қасиетін сақтап, олардың жеке өміріне араласпау маңызды. Журналистің міндеті — қоғамға маңызды ақпарат беру, бірақ адамның жеке құқығын бұзбай. Бейтараптық пен әділдік — журналистік қызметтің тағы бір маңызды ұстанымы. Журналист әрқашан екі жақтың пікірін тыңдап, әділ әрі тең дәрежеде ақпарат беруі керек. Әділдік пен бейтараптықтың бұзылуы журналистиканың абыройын түсіріп, қоғамда даулардың туындауына себеп болуы мүмкін. Ақпараттың дәлдігі мен толықтығы — журналистің кәсіби жауапкершілігінің тағы бір маңызды бөлігін құрайды. Журналист қателіктер мен түсініспеушіліктердің алдын алу үшін барлық деректерді тексеріп, тек шынайы ақпарат таратуы тиіс. Егер қате немесе толық емес ақпарат берілсе, бұл оқырмандардың немесе

көрермендердің дұрыс шешім қабылдауына кері әсер етуі мүмкін. Сондықтан әрбір жарияланған ақпараттың дұрыстығына жауапкершілікпен қарау керек. Журналистиканың басты принциптері мен журналистің кәсіби жауапкершілігі оның қоғам алдындағы үлкен міндетін айқындайды. Бұл — ақпараттың шынайылығын, объективтілігін, әділдігін қамтамасыз ету, жеке тұлғалардың құқықтарын қорғау, сондай-ақ қоғамдық мүддені сақтау. Журналистиканың негізгі этикалық нормаларын сақтау журналистердің кәсіби қызметінің сапасын арттырып, қоғамның ақпаратқа деген сенімін нығайтады. Журналистің қоғам алдындағы жауапкершілігі оның моральдық және кәсіби міндеттері арқылы жүзеге асады.

Нәтижелер мен талқылау.

Журналистиканың негізгі принциптерін ұстану — тек кәсіби міндеттердің ғана емес, сонымен қатар қоғамға деген моральдық жауапкершіліктің де негізгі белгісі. Журналистің кәсіби жауапкершілігі мен медиа этикасы өзара тығыз байланысты болып табылады. Журналистік этика мен жауапкершілік мәселелері бүгінгі ақпараттық қоғамда өте өзекті. Журналистер тек ақпарат тарату емес, сонымен қатар қоғамдық сенімділікті қалыптастыруда және қоғамдық пікірге ықпал етуде маңызды рөл атқарады.

Журналистік этиканың негізгі принциптері, оның ішінде объективтілік, шынайылық, ақпараттың толықтығы, жеке өмірді қорғау, әділдік пен бейтараптық, кәсіби жауапкершілік сияқты қағидалар, журналистің жұмысына қойылатын жоғары талаптардың негізі болып табылады. Осы принциптерді ұстану журналистің кәсіби қызметінің тиімділігі мен қоғам алдындағы сенімділігін сақтауға ықпал етеді. Бұл мақалада осы қағидалардың әрқайсысын талқылап, олардың қоғамға әсерін, сондай-ақ журналистік қызметке қатысты жалпы тәжірибелерді қарастырамыз. Журналистің кәсіби жауапкершілігі ең алдымен ақпараттың объективтілігі мен шынайылығын қамтамасыз етуден басталады. Бұған дейін жүргізілген зерттеулерге сүйенсек, көптеген қоғамдық пікірді манипуляциялау мәселелері ақпараттың біржақты және бұрмаланған түрде берілуінен туындайды. 2022 жылы жүргізілген зерттеуге сәйкес, 60%-дан астам адам әлеуметтік желілерде таралған ақпараттың шынайылығы мен дұрыстығына күмән келтірген. Сонымен қатар, әлемдегі көптеген журналистік қауымдастықтар мен медиа ұйымдар ақпараттың объективтілігі мен шынайылығын сақтауға қатысты өздерінің кодекстерін жариялаған. Мысалы, BBC мен Reuters агенттіктері өзінің журналистік қызметінде барлық ақпаратты тексеруді және тек дәлелденген деректерді жариялауды талап етеді. Шынайы және объективті ақпарат журналистердің қоғамға деген сенімділігін сақтайды. Егер журналистік қауымдастық ақпараттың дұрыстығын қамтамасыз етпесе, онда жалған ақпараттың таралуы қоғамдық пікірдің дұрыс қалыптасуына кедергі келтіреді. Журналистердің шынайы әрі тексерілген ақпарат

ұсынуы қоғамдық сенімділіктің негізі болып табылады. Ақпараттың толықтығы мен дәлдігі журналистің кәсіби жауапкершілігін анықтайтын тағы бір маңызды аспект. Егер ақпараттың толықтығы қамтамасыз етілмесе, онда оқырман немесе көрермен дұрыс тұжырымдарға келе алмайды. Соңғы жылдары медианың жалған ақпарат таратуы жиі байқалуда, бұл қоғамда үлкен алаңдаушылық туғызады. 2020 жылы Қазақстанда жүргізілген зерттеуде 45%-дан астам респонденттер жалған ақпараттың көптігінен шынайы деректерге күмәнданатынын айтқан. Әрине, журналистік қызметте ақпараттың толықтығы мен дәлдігі үлкен жауапкершілікті қажет етеді. Ақпараттың толық берілуі оқырманның өз позициясын нақты анықтауға мүмкіндік береді. Қоғамға дұрыс ақпарат беру — журналистің маңызды міндеті. Егер журналист кейбір деректерді жасырып қалса немесе тек біржақты көзқарас ұсынса, бұл қоғамда сенімсіздік туғызып, журналистік этиканың бұзылуына әкеледі. Жеке өмірді қорғау — журналистің кәсіби жауапкершілігінің тағы бір маңызды аспектісі. Бұл принцип әсіресе жеке тұлғалардың немесе қоғамдық тұлғалардың ақпаратын тарату кезінде маңызды. Журналистің міндеті — жеке тұлғаның құқығын қорғап, қоғамға тек қоғамдық маңызы бар ақпаратты жеткізу. 2021 жылы жүргізілген зерттеу бойынша, көп жағдайда журналистер жеке адамдардың құқықтарына қол сұқпау үшін белгілі бір мәліметтерді жарияламау қажеттілігін сезінеді. Сонымен бірге, жеке тұлғалардың құқығын бұзу — журналистің қоғам алдындағы жауапкершілігін төмендетіп, оның кәсіби беделіне нұқсан келтіреді. Жеке өмірді қорғау — журналистің этикалық жауапкершілігін айқындайтын маңызды ұстанымдардың бірі болып табылады. Әсіресе, ақпарат құралдары жеке тұлғалардың отбасылық өмірін немесе жеке мәліметтерін жарияламас бұрын мұқият болу керек. Бұл тек жеке тұлғаның құқығын қорғауға ғана емес, сонымен бірге журналистік этиканың сақталуына да мүмкіндік береді.

Журналистің жұмысында әділдік пен бейтараптық принциптерін сақтау аса маңызды. Әділдік — бұл әртүрлі көзқарастар мен пікірлерді тең дәрежеде ұсыну, ал бейтараптық — кез келген ақпаратты тек фактілерге негізделген және біржақты емес түрде тарату. Әділдік пен бейтараптықты сақтамау журналистік қызметке деген сенімділікті жояды, нәтижесінде қоғамда пікірталас және даулар туындайды. Әділ әрі бейтарап болмаған жағдайда журналистің жұмысын объективті деп айту қиын болады. Әділеттілік және бейтараптық журналистің басты ұстанымдары болып табылады, себебі ол тек шынайы әрі толық ақпаратты қоғамға жеткізуі тиіс. Журналистің бейтарап болуы оның қоғам алдындағы кәсіби жауапкершілігін арттырады. 2019 жылы әлемнің көптеген елдерінде жүргізілген зерттеулер журналистік қызметте бейтараптықтың сақталмауы көбінесе саяси немесе әлеуметтік ахуалға байланысты қоғамда теріс пікір қалыптастыратынын көрсетті. Әділдік пен бейтараптық принциптері бұзылған жағдайда ақпарат құралдары тексерілмеген деректерді таратуы мүмкін, бұл өз кезегінде қоғамдағы әлеуметтік шиеленістерді күшейтеді. Журналистің кәсіби жауапкершілігі оның ақпарат таратуға байланысты шешімдеріне толық жауап беруін талап етеді. Бұл тек ақпараттың

шынайылығын қамтамасыз ету ғана емес, сонымен қатар кез келген ақпараттың қоғамға тигізетін әсерін алдын ала болжау деген сөз. Ақпарат тарату кезінде туындаған мәселелерді тез арада шешу, қателіктерді түзету, сондай-ақ қоғамға салдарлары туралы хабардар ету — журналистің басты міндеті. 2020 жылы әлемдегі ең ірі медиа агенттіктердің бірі хабарлағандай, журналистердің ақпаратқа қатысты қателіктері көбінесе қоғамға теріс әсер ететін жағдайларға алып келді. Жауапкершілік — тек журналисттің емес, оның жұмыс істейтін медиа ұйымының да міндеті. Кез келген ақпараттық қате немесе бұрмалаушылықтың қоғамға зиян тигізетінін ескергенде, медиа ұйымдардың ақпарат тарату кезінде жоғары кәсіби жауапкершілікті қамтамасыз етуі маңызды. Журналистің кәсіби жауапкершілігі оның тек ақпараттың шынайылығын ғана емес, сонымен бірге қоғамның тұрақтылығын да сақтауға бағытталған.

Қорытынды тұжырымдар

Журналистика қоғамның ақпараттық қажеттіліктерін қанағаттандырумен қатар, әлеуметтік жауапкершілікті де талап ететін маңызды сала болып табылады. Ақпараттың шынайылығы мен объективтілігі, жеке тұлғалардың құқықтарын қорғау және кәсіби этика — журналистің басты міндеттері болып табылады. Осы принциптерді сақтай отырып, журналистика қоғамды дұрыс әрі әділ ақпаратпен қамтамасыз етіп, әлеуметтік тұрақтылық пен әділеттілікті нығайтуға үлес қосады. Журналистің кәсіби жауапкершілігі, оның ішінде объективтілік, шынайылық, ақпараттың толықтығы мен дәлдігі, жеке өмірді қорғау, әділдік пен бейтараптық сияқты ұстанымдар, оның жұмысының сапасын арттырып, қоғамда сенім қалыптастыруға бағытталған маңызды факторлар болып табылады. Осылайша, журналисттің кәсіби жауапкершілігі мен медиа этикасы тек ақпарат құралдарының абыройын көтеріп қана қоймай, сондай-ақ қоғамның ақпараттық сауаттылығын арттырады және дұрыс шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді. Әлемде және Қазақстанда журналистикаға қойылатын талаптар барған сайын қатаңдауда. Медиа этикасын сақтау — журналистің кәсіби қызметін жоғары деңгейде жүзеге асыру үшін өте маңызды. Бұл ұстанымдарды бұзу, ақпараттың бұрмалануы, жеке тұлғалардың құқықтарын аяқ асты ету қоғамда сенімсіздік туғызып, журналистиканың беделіне нұқсан келтіруі мүмкін. Қоғамның ақпаратқа деген сенімі журналистік этика мен кәсіби жауапкершіліктің деңгейіне тікелей байланысты. Журналистік этика мен кәсіби жауапкершілік мәселелері көптеген зерттеулер мен тәжірибелерде маңызды орын алады. Қазіргі медиа кеңістігінде ақпараттық манипуляциялар мен жалған ақпараттар санының артуы журналистиканың негізгі принциптерін сақтау қажеттілігін айқындайды. Журналистің кәсіби жауапкершілігіне қатысты зерттеулер көрсеткендей, қоғамдық пікірді дұрыс қалыптастыру және адамдардың ақпараттық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін журналистердің жұмысы шынайы, әділ және толық болуы керек.

Қоғамның ақпараттық қажеттіліктерін дұрыс қанағаттандыру — журналистік

этиканың басты мақсаты. Соңғы жылдардағы зерттеулер көрсеткендей, адамдардың ақпаратқа деген сенімі төмендеген сайын, олар жалған ақпаратты бөлісу мен таратуға бейім болады. Бұл факт журналистиканың кәсіби жауапкершілігін арттыру қажеттілігін көрсетеді. Ақпараттық құралдардың міндеті — ақпараттың дұрыстығын, толықтығын және әділдігін қамтамасыз ету. Осы принциптерді сақтамау қоғамда дауларға, дағдарыстарға және сенімсіздікке әкелуі мүмкін.

Журналистиканың кәсіби жауапкершілігі мен медиа этикасын жақсарту үшін бірнеше ұсыныстарды қарастыруға болады: журналистика саласындағы кәсіби жауапкершілік пен этика туралы білім беру жүйесін күшейту керек. Журналистер үшін арнайы семинарлар мен тренингтер өткізіліп, оларды медиа этиканың негіздерімен таныстыру маңызды. Сонымен қатар, **медиа ұйымдарындағы этикалық кодекстерді жаңарту**: Әрбір медиа ұйым өз қызметкерлеріне этикалық нормаларды сақтауды талап ететін нақты кодекстер енгізуі қажет. Бұл кодекстер ақпараттың дұрыстығы мен әділдігін сақтауға және журналистердің кәсіби мінез-құлқын реттеуге көмектеседі. **Ақпаратты тексеру және фактчекинг әдістерін қолдану**: Ақпаратты тексеру және фактчекинг әрбір журналистің жұмысында міндетті болуы тиіс. Бұл қадам қоғамға тек дәлелденген және сенімді ақпарат беруді қамтамасыз етеді. Әлемдегі ең үлкен ақпарат агенттіктері (мысалы, Reuters, BBC) бұл тәсілді қолданады, әрі бұл әдіс журналистикада жоғары кәсіби жауапкершілікті көрсету үшін аса маңызды. **Жеке өмірді қорғау принциптерін қатаң сақтау**: Жеке тұлғалардың құқықтарын қорғау және олардың жеке өміріне қол сұқпау — журналистік қызметтің маңызды аспектісі. Осы принципті сақтау журналистің қоғам алдындағы моральдық жауапкершілігін арттырады және журналистиканың беделін сақтауға көмектеседі.

Әдебиеттер

1. «Медиа түсінігі», Маршал Маклюен — 1964
2. «Әдеп әлемі және журналистика», Үмбетбай Уайдин, 2015 — 21 б.
3. «Қышқыл тәтті журналистика», Матвей Ганапольский
4. «Ізденіс жылдары», Жақсыбай Самрат, 2019.
5. «Журналистикадағы этика», Лайла Сейсембекқызы Ахметова, 2003.
6. «Қазақстандағы практикалық журналистика», 2017, Назгүл Қожабекова, Асхат Еркімбаев, Игорь Братцев, Павел Банников және басқалар.
7. Теодор Глассер — «Ар-ұждан сақшылары» (1998)